Posamezna številka stane 1 krono. Poštnina v državi SHS pavšalirana.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K. Izven Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta št. 5. List se dopošilja do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. —:— Telefon štev. 220. —:—

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje „Katol. tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Ceni inseratom po dogovoru. Za vel. kratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. —:— Telefon št. 220. —:—

2. štev. Maribor, dne 13. januarja 1912. 55. letnik.

Kmetska zveza proti uvozu italijanskega vina.

»Slov. Gospodar« je že v božični številki 1920 opozoril slovenske vinogradnike in naše politike na veliko nevarnost, ki preti obstoju slovenskega vinogradništva. Italijani hočejo na podlagi nesrečne pogodbe, ki so jo sklenili dne 12. novembra državniki med Jugoslavijo in Italijo, izsiliti od naše države dovoljenje uvoza italijanskega vina v Jugoslavijo. Ker so sedaj v Beogradu na krmilu največji nasprotniki kmetskega blagostanja, demokrati, obstoji resna nevarnost, da bodo v Beogradu dovolili Lahom uvažati v naše kraje njih vino. Z dnem, ko se to zgodi, bo zapela slovenskemu vinu in slovenskemu vinogradništvu smrtna pesem.

Slovenska kmetska zveza, ki je prva in najmočnejša politična organizacija kmetskega stanu, je storila vse korake, da opozori vlado na veliko nevarnost, ki preti kmetom-vinogradnikom.

Načelnik Jugoslovanskega kluba v Beogradu dr. Anton Korošec je že pred Božičem izročil osrednji vladi obširno spomenico. V tem pismu protestira dr. Korošec v imenu svojih tovarišev-poslancev in v imenu Kmetske zveze najodločnejše proti nameravanemu uvozu laškega vina. Naši ljudje so opozorili vladajočo gospodo v Beogradu na nevarnost. Če bo uvoz tujega vina dovoljen, bodo tega krivi demokrati.

Osrednja Jugoslovanska kmetska zveza se je dne 5. januarja 1921 v posebni seji posvetovala v Ljubljani, kaj je storiti, da se prepreči uvoz vina iz Laškega. Iz zapisnika te seje povzamemo sledeče: »Poslanec Sušnik poroča o zahtevi Italije, da se dovoli svoboden izvoz vina iz Italije v Jugoslavijo. Proti temu se moramo upreti, ker bi bila nepopisna škoda za mnogo krajev, kjer se preživljajo izključno le z vinogradništvom. Predlaga: Zbere se naj gradivo, koliko vina pridelamo v posameznih okrajih in koliko ljudi izključno živi le od vinogradništva. To tvarino bodo potrebovali pri sklepanju trgovinske pogodbe z Italijo. Dobi se naj statistika vinogradništva za celo Jugoslavijo. Poslanec Nemanič govori o tej stvari in zahteva, da se Jugoslovanski klub z vso odločnostjo zoperstavi proti uvozu vina iz Italije v Jugoslavijo. Kmetska zveza pošlje posebno protestno vlogo osrednji vladi.

Ker je z ozirom na draginjo in drago vožnjo nemogoče sedaj sklicati veliki protestni shod vinogradnikov, priporoča Kmetska zveza sledeče:

1. Po vseh vinorodnih okrajih naj skličejo okrajni odbori Kmetske zveze protestne shode. Na shodih sklenite ostre protestne resolucije proti uvozu laškega vina.

2. Občine, kmetijske podružnice, okrajni zastopi, zadruge, krajevni odbori Kmetske zveze in vinogradniki sami naj sestavijo in podpišejo proteste in jih nemudoma pošljejo »Tajništvu kmetske zveze v Mariboru« (Cirilova tiskarna). Tajništvu KZ bo proteste poslalo Jugoslov. klubu v Beogradu, z zahtevo, da jih izroči osrednji vladi.

Vinogradniki! Gre za vašo kožo. Bije se boj za obstoj slovenskega vinogradništva, to je boj na življenje in smrt. Vsi na noge! Vsi na plan!

Vinogradniki!

Da naši vinogradniki protestirajo in zaropočejo proti nakani, da se dovoli uvoz vina iz Italije v Jugoslavijo, sklicuje Slov. kmetska zveza za nedeljo, dne 23. jan. protestna shoda in sicer:

za cel mariborski politični okraj v Mariboru v Gambrinovi velikі dvorani,

in za ptujski okraj v Ptuju v dvorani minoritskega samostana.

Začetek ob pol 10. uri.

Naprosili smo tudi poslance iz Beograda, da poročajo na teh shodih. Vinogradniki, agitirajte že prihodnjo nedeljo od hiše do hiše, da noben vinogradnik ne bo manjkal na shodu.

Slov. kmetska zveza.

Slov. Gospodar stane za celo leto 40 K, za pol leta 20 K, za četrt leta 10 K. Ne pozabite takoj obnoviti naročnine.

Za pravo izobrazbo našega ljudstva.

Dolgotrajna vojska ni ugonobila le samo velik del našega gospodarstva, ampak je tudi glede izobrazbe ljudstva napravila veliko zla. Velike plasti naših ljudi je vojska silno skvarila. Da popravimo, kar nam je vojska v izobraževalnem oziru pokvarila, pozivamo vsa naša društva, ki se zbirajo v okviru Slov. kršč.-soc. zveze, da takoj sedaj uravnajo svoje delo na podlagi navodil, ki jih je dal občni zbor SKSZ v Celju, oziroma posamezni govorniki. Podrobno poročilo o občnem zboru SKSZ je prinesla »Straža« v št. 2 in 3.

Na kratko pozivamo in prosimo vsa društva, združena v Slov. kršč.-socialni zvezi, da:

1. takoj skličejo občne zbore in na teh zborih obnovijo društvo ter napravijo temeljit načrt za podrobno izobraževalno delo.

2. V društvene odbore se naj volijo samo take osebe, ki bodo res tudi kaj storile za napredek organizacije in izobrazbe. Častnih mest v naših društvenih odborih ne sme biti. V društvih se mora delati.

3. Prihodnje tedne se bodo vršili po vseh slovenskoštajerskih okrajih socialni tečaji za naše organizatorje, agitatorje in govornike. Določite iz vsake občine že sedaj vsaj po dva mladeniča ali moža. Natančni vspored tečajev bomo naznanili.

4. Organizirajte agitacijo za naše liste od hiše do hiše. »Slov Gospodar« mora priti v vsako našo hišo.

5. Prirejajte seje in predavanja.

6. Naznanite SKSZ v Maribor naslove mož in mladeničev, ki so sposobni za govornike.

Krepko in neumorno na delo za izobrazbo slov. ljudstva!

Grda igra.

Socialdemokrati in samostojni so v volilni agitaciji pri nas na Slov. Štajerju kričali, da je naša stranka Slovence po dr. Korošcu prodala Srbom. Uporabljali so na meji v bratski vzajemnosti rdeči in zeleni bratci nizkotno volilno sredstvo, češ: kdor je za socialdemokrate ali za samostojneže, ta je za Nemško Avstrijo, kdor pa je za Kmetsko zvezo, da je za Srbijo. S tem so hoteli naši politični nepriatelji dobiti glasove vseh nezadovoljnežev in nezavednežev ter bivših nemškutarjev v severnih krajih. Igra se jim je posrečila. Ljudje so jim verjeli in jim tudi nasedli.

In kaj pa so storili rdeči in zeleni bratci, ko so prišli v Beograd? Šaljivci pripovedujejo, da so takoj, ko so v Beogradu stopili iz železniških vagonov, že dvigali prste in prisegali. S tem so prodali našo slovensko samoupravo srbijanskim in slovenskim demokratom. Poslanci Kmetske zveze pa niso hoteli takoj položiti prisege v Beogradu, ker se niso hoteli prodati za tak poslovnik, ki bi dajal našim poslancem nagobčnik in ne bi mogli niti predlogov staviti za svoje volilce. Naši poslanci niso nobeni kimovci, ampak so korajžni možje, ki se ne ustrašijo nobene grožnje. Socialdemokraški in samostojni poslanci pa so se bali za svoje dijete (poslanske plače) in so takoj prisegli.

To je grda igra! V domačem kraju kričite, da so poslanci Kmetske zveze prodali Slovence Srbom: a v Beogradu igrajo rdečkarji in samostojni »štifelpucarje« srbijanskim demokratskim bankirjem in izvozničarjem. Bodo že vedeli zakaj! Mi pa še enkrat ponavljamo: To je grda igra!

Somišljeniki darujte za sklad KZ.

„Samostojni" za advokate.

Cudno se obrača svet. Pred volitvami so se agitatorji in kandidati »Samostojne« cedili same ljubezni in dobrot do kmetskega stanu. In veste kaj so poslanci »Samostojne« najprvo storili v Beogradu? Prodajajo slovensko samoupravo. Obesili so se pod vodstvom dr. Vošnjaka demokratom za frak in se zavzemajo za centralizem. Kaj pa je centralizem? Ali je to kakšna zver, ki grize? Da, centralizem grize in uničuje nas Slovence. To se pravi: Centralizem je toliko kot, da se mora vse vladati in komandirati samo iz Beograda. Kaka je ta v Beogradu osredotočena komanda, čuti slovensko ljudstvo sedaj najbolj vsled »dobrote« grozno visokih davkov. Te davke so vam naprtili demokrati (vulgo liberalci), ki živijo v divjem zakonu s poslanci »Samostojne«. Tako ste si postlali tisti zapeljani kmetski volilci, ki ste glasovali za »samostojne« kandidate!

A še eno dobroto hočejo poslanci »Samostojne« upeljati za naše kraje. Advokate hočejo napraviti za državne uradnike. Polposlanec »Samostojne« Kirbiš od Št. Janža je namreč na shodih, ki jih je prirejal ob praznikih v domačem kraju izpovedal veliko skrivnost, da bodo poslanci »Samostojne« brezpogojno zahtevali, da se advokatska služba podržavi. A, tako! Še advokate bi naj kmet plačeval potom davkov! Ta je pa lepa! Le pomislite kmetje! V Mariboru je danes že blizu 30 advokatov. Koliko bi ti vlekli našega davčnega denarja vsak mesec! Kdor se tožari, naj plača advokata sam. Kako pridem jaz kot sosed, ki se celo življenje nisem nikdar tožaril do tega, da bom pravdarjem še plačeval advokate!

Politični pregled.

Jugoslavija. Prva seja ustavotvorne skupščine po končanih božičnih počitnicah je nastavljena na 12. t. m. Regent sam bo pa otvoril konstituunto s prestolnim govorom 14. t. m. Nova vlada bo predvsem predložila ustavni načrt, ki je pa skoz in skoz centralističen in nato se bo volil ustavni odbor. Ta ustavni odbor bo bržkone končal svoje delo tekom 1 mesca, v dobi delovanja ustavnega odbora bo pa odgodena konstituanta. O sedanji Pašičevi vladi se je zadnje dni pisalo, da ne temelji na posabno trdnih tleh, ker se je pojavil oster spor med radikali in demorati, ki so na vladi. Ta predstoječa vladna kriza se je zadnje dni zopet malo ublažila, ker se je posrečilo Pašiču, da je potisnil v vlado tudi zemljoradnike, katerim so priklopljeni naši samostojni. Radič in njegovi poslanci so sklenili,

Piruhi.

Spisal Jos. Premk.

(Dalje).

O, kako lepo se to glasi! No, za Veliko noč pa Ti jaz prinesem polno kapo piruhov — in kakšnih piruhov! Rdeče z zlatom pretkane, višnjeve z belimi ščitki in zelene s tako ljubimi angeljčki, da še nisi videla takih! Polno kapo Ti jih prinesem, saj tu v mestu se dobi vse in vse se vidi, samo tako lepe deklice ne, kakor je moja Rozalika! Že sanja se mi o Veliki noči, ko bom prišel pod Tvoje okno. V noči od velike sobote na nedeljo me pričakuj in potem zjutraj pri prvi maši, ko bom zopet slišal s kora Tvoj ljubki glas. Torej le še potrpi nekoliko, saj tudi jaz trpim in težko čakam časa, ko bom zopet pri Tebi. Zdaj pa Te pozdravlja čez hribe in doline — ves Tvoj

France.

Presrečna je bila Rozalka, ko je prečitala to pismo, še enkrat lepše je sijalo solnce in še enkrat toliko je bilo cvetk v poljani.

Težko je čakala Velike noči . . .

Naposled, po dolgem hrepenenju je nastopil veliki teden, zagrnili so se oltarji v žalno, ker čas Kristusovega mučeništva je prišel . . .

Vse nekako svečano je bilo v vasi in tako se je zdelo Rozaliki, da se je odela vsa vas v velikem pričakovanju v praznično obleko . . .

Snažili so povsod, do zadnjega pajka se je izvedla vsa nesnaga; možki so hodili na polje nekako leno in otroci, ki so imeli že počitnice, so se podili od hiše do hiše in pripovedovali povsod, koliko bodo spekli mati potic in zanje tistih malih kolačkov, za katere so posodice nosili že kar seboj in jih polovico že prej pobili.

Na veliki četrtek je prišel domov tudi županov študent, ki je hodil v mestu že v četrto šolo in bil od starišev namenjen za nekaj »silno visokega...« Takoj popoldne je prišel tudi k lepi Rozaliki.

»Ti, France te pozdravla«, je deja[illegible] ko jo je dobil ravno samo v veži.

Nato je prižgal cigareto, puhnil mogočno v Rozaliko ter odšel brez nadaljnih besed, kot da so za mladega učenjaka take stvari preneumne.

Rozalika ga je hotela še nekaj p[illegible] vprašati, a on jo je že mahal proti v[illegible]si, odkoder mu je prišel nasproti ravno g. župnik, ki je povzročil, da je vrgel cigareto ročno v travo.

Veliki petek je prišel tudi France. V vasi sicer ni bil, a fantje so povedali, da so ga vioeli na okrajni cesti, in še isti dan je zvedela o njegovem prihodu tudi Rozalika.

Veliki petek je dan žalovanja in turobnih spominov, še zvonovi niso peli, samo raglja je bučala v zvoniku kot nekdaj krik in vik judovskega ljudstva »Križaj ga!« — a Rozalika ni čutila v tistem dnevu prav nikake žalosti. Veselja ji je utripalo srce in zdajpazdaj se je ozrla strahoma okoli hiše, ako se že morda ne prikaže kar ob belem dnevu.

Že davno je vse natanko premislila, kako se bo opravila na velikonočno nedeljo, da bo bolj všeč Francetu in vzbujala še večjo zavist pri tovarišicah. [illegible] svilen predpasnik si bo opasala, [illegible] ela še samo enkrat in brožo [illegible] knila pod vrat, tisto s črnim [illegible]m, kakoršne nima nobena v [illegible]

[illegible]ko bo stopala proti cerkvi praz[illegible] opravljena, z molitveno knjigo v [illegible] ki je še tudi popolnoma nova, v rožene platnice vezana in z zlato obrezo kot župnikov brevir.

Težko, težko je čakala Rozalika Veliko nedeljo . . .

O, kako počasi se je nagibalo solnce drugi dan k zatonu!

V noči od velike sobote na nedeljo pridem pod tvoje okno, ji je pisal, in piruhov prinesem takih, kakršnih še nisi videla.

No, naposled je zamrl dan in zvezde so se prižgala na globokem, nočnem nebu.

Rozalika se je odpravila zelo zgodaj v svojo kamrico, dasi ji ni bilo prav nič do spanja, ampak hotela je biti sama s svojimi sladkimi čustvi.

O, kako dolge so bile ure!

Rozaliki se je zdelo, da mora biti že kmalu polnoč, a v vaškem zvoniku je udarilo komaj devet — zamolklo je zabrnelo skozi vas in vedno težje ji je postajalo v srcu.

Naposled je odbilo deset in odbilo je enajst, a Franceta še ni bilo.

Rozaliko se je že polastil strah — vsak hip je planila k oknu, pa nič ni bilo, samo veje so zašuštele v vetru, a vas je ležala tiha — kakor v sladkem, velikonočnem miru.

(Konec prih.)